

Костянтин Балабанов,

ректор Маріупольського державного університету, Почесний консул Республіки Кіпр в Маріуполі, доктор політичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, член-кореспондент академічного Філологічного товариства «Парнас» (Греція), член-кореспондент Пелоританської академії (Італія)

БАГАТОВЕКТОРНІСТЬ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (ДОСВІД МАРІУПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ)

В сучасних умовах розширення й поглиблення університетської співпраці, заснованої на солідарності та взаємній повазі, просуванні гуманістичних цінностей і міжкультурного діалогу, міжнародне співробітництво стає гарантією зміцнення потенціалу ВНЗ країн світу в умовах глобальної нестабільності.

Розвиток якісної університетської освіти і науки в умовах глобалізації потребує узгодженого вирішення конкретних наукових завдань, до яких в першу чергу відноситься досягнення конкурентоспроможності національної системи вищої освіти через активізацію міжнародного співробітництва.

Саме університетська освіта спроможна створити належний науковий потенціал суспільства і забезпечити відповідний інноваційний розвиток України — шлях, якому нема альтернативи [8]. Демократичний розвиток країни, реформи, які відбуваються в українському суспільстві, створили якісно нові умови розвитку університетської освіти.

Маріупольський державний університет (МДУ) — ровесник незалежної української держави — за 20 років свого стрімкого й динамічного розвитку став значним науково-освітнім і культурним центром якісної підготовки спеціалістів у Донецькій облас-

ті, одним із провідних центрів співробітництва України із зарубіжними країнами в галузі освіти, науки та культури.

Заснований у 1991 році, завдяки ефективній і самовідданій роботі викладачів і співробітників, наполегливості студентства, МДУ стрімко пройшов складний шлях становлення: коледж—інститут—університет—класичний університет і став авторитетним вищим навчальним закладом не тільки в Україні, а й за кордоном, важливим науково-освітнім і культурним осередком підготовки кадрів української інтелігенції, провідним центром духовного відродження греків України, а також важливим центром дружби та міжнародного співробітництва у галузі освіти, науки та культури.

Звичайно, все це було б неможливо без постійної підтримки та сприйняття Адміністрації Президента України, Міністерства освіти і науки, молоді і спорту України, Донецької обласної державної адміністрації, Донецької обласної і Маріупольської міської ради, Федерації грецьких спілок України та численних міжнародних партнерів і друзів.

На початку існування вищого навчального закладу контингент студентів налічував лише 102 особи, професійну підготовку яких за п'ятьма спеціальностями забезпечували 12 викладачів. За короткий період фактично з нуля у великому промисловому півмільйонному місті сформовано сучасну матеріально-технічну, науково-методичну базу, інформаційну інфраструктуру, міцний професорсько-викладацький колектив, налагоджено широкі міжнародні зв'язки з багатьма провідними університетами світу.

Сьогодні Маріупольський державний університет — вищий навчальний заклад, що функціонує на засадах автономії та академічної свободи, на основі принципів демократії, гуманізму, патріотизму та інших загальнолюдських цінностей, який забезпечує високу якість надання освітніх послуг відповідно до міжнародних стандартів. В університеті навчається понад 4500 студентів денної і заочної форм навчання та екстернату. Навчальний процес здійснюють понад 350 висококваліфікованих викладачів, серед яких 48 докторів наук, професорів, понад 150 кандидатів наук, доцентів не тільки МДУ, а й провідних університетів України, Греції, Росії, Кіпру, Німеччини, Італії та інших країн.

За роки розвитку університету було відкрито 5 факультетів, 22 кафедри, 20 спеціальностей за 10 галузями знань (педагогіч-

на освіта, культура, гуманітарні науки, соціально-політичні науки, міжнародні відносини, журналістика та інформація, право, економіка та підприємництво, менеджмент і адміністрування, природничі науки). У МДУ успішно розвивається система підготовки науково-педагогічних кадрів. Розвиток з 2005 року власної аспірантури, а також планова робота щодо підготовки науково-педагогічних кадрів в аспірантурі та докторантурі інших провідних наукових інститутів і університетів дозволили суттєво зміцнити науковий потенціал МДУ.

Випускники університету завдяки здобутій якійсій вищій освіті мають високий рівень конкурентоспроможності на ринку праці, що підтверджується показниками їх щорічного працевлаштування (90–95%) в органах державної влади та місцевого самоврядування, закладах освіти всіх рівнів акредитації, на промислових підприємствах, у правоохоронних та судових органах, банківських установах, засобах масової інформації, дипломатичних установах тощо. Понад 500 випускників МДУ успішно працюють і продовжують навчання за кордоном у більш ніж 20 країнах світу.

МДУ розробив та успішно втілює власну модель міжнародної діяльності [2], яка передбачає комплексне співробітництво з міністерствами освіти, міністерствами закордонних справ, посольствами, обласними адміністраціями, меріями, провідними університетами, фондами іноземних держав, серед яких Австрія, Австралія, Бельгія, Велика Британія, Греція, Грузія, Індія, Іспанія, Італія, Китай, Латвія, Марокко, Молдова, Німеччина, Нідерланди, Норвегія, Португалія, Польща, Білорусь, Кіпр, Росія, Румунія, США, Туреччина, Франція, Чехія, Швеція, Швейцарія та ін.

В сучасних умовах міжнародне співробітництво університету є одним з найважливіших і найвідповідальніших напрямів його діяльності. Завжди будуть співпрацювати, дружити з ВНЗ, який має гарну репутацію і добре відомий за кордоном. Такий ВНЗ має велике майбутнє. Велика Хартія університетів передбачає регулярний обмін інформацією між ВНЗ, збільшення спільних наукових проектів як активний засіб постійного прогресу знань. Саме тому у 2004 році МДУ одним із перших ВНЗ України підписав Велику Хартію університетів (м. Болонья), а вже в 2005 році вперше в Україні на базі МДУ та ДонНУ відбулося засідання Наглядової Ради Великої Хартії університетів.

Україна постійно декларує своє прагнення стати повноправним членом ЄС. Саме тому університет активно розвиває співпрацю із закордонними університетами і є повноцінним учасником європейського та світового освітнього простору. І цей факт підтверджує високий рівень іноземних делегацій, які регулярно відвідують МДУ. За роки діяльності університет відвідало понад 1000 офіційних закордонних делегацій загальною кількістю учасників більше 1700 осіб, серед яких — президенти, прем'єр-міністри, депутати Європарламенту, міністри, губернатори та мери міст, ректори провідних університетів, послы багатьох країн. Укладено понад 80 угод про наукове співробітництво із зарубіжними партнерами.

Викладачі та студенти МДУ беруть участь у багатьох міжнародних заходах, успішно працюють над зміцненням міжнародних позицій та авторитету України, створенням сприятливого міжнародного клімату для її розвитку та процвітання. Щороку більше 300 викладачів і студентів університету беруть участь в освітніх, наукових та культурних програмах у 20 країнах світу. Виступаючи провідниками української культури й духовності, вони сприяють поширенню позитивного іміджу України за кордоном. Таким чином, студенти та викладачі не на словах, а на ділі виконують основні принципи Болонської декларації: мобільність викладачів і студентів, навчання протягом усього життя тощо, що дає можливість підвищувати рівень і якість підготовки молодих фахівців і бути конкурентоспроможними як в Україні, так і за кордоном.

МДУ входить до складу багатьох міжнародних організацій: Асоціації Середземноморських університетів (Мессіна), Європейської організації публічного права (Афіни), Асоціації юридичних ВНЗ країн СНД (Москва) та інших. За активного сприяння Маріупольського державного університету у 2006 році Україна як держава була обрана до складу Європейської організації публічного права — авторитетної міжнародної організації.

В університеті на державному рівні проведено 6 міжнародних науково-практичних конференцій, які забезпечили значне розширення наукових і культурних зв'язків України з багатьма зарубіжними країнами. За підтримки численних іноземних партнерів у МДУ успішно працюють: представництво Європейської організації публічного права, регіональний пункт європейської інформації Представництва ЄС в Україні, Інститут українсько-

грецької дружби та елліністичних досліджень, Італійський, Китайський, Ізраїльський, Грецький, Польський культурні центри, представництво міжнародної спілки «Данте Аліг'єрі», Центр гендерних досліджень і освіти, Міжнародний центр з навколишнього середовища тощо.

Успіх міжнародної діяльності МДУ досягнуто значною мірою завдяки підтримці університету на всіх рівнях влади, в наукових і дипломатичних колах в Україні та за кордоном.

Міжнародне співробітництво є одним з головних пріоритетів діяльності університету і розвивається на багатовекторній основі. На прикладі ефективної міжнародної діяльності доведено, що саме в інтересах зміцнення міжнародного авторитету університету, підвищення якості освіти має розвиватися співпраця з багатьма іноземними партнерами.

В університеті розроблено нову політику міжнародного співробітництва, яка включає в себе цілий комплекс заходів і дій. Завдяки такому комплексному підходу університету вдалося вивести деякі напрями співпраці з такими країнами, як Грецька Республіка, Республіка Кіпр, Італійська Республіка, на міждержавний рівень.

Уперше модель міжнародної діяльності МДУ було апробовано у відносинах з Грецькою Республікою. Партнерами комплексного і багатостороннього співробітництва МДУ з цією країною виступають Міністерство національної освіти, освіти протягом життя і релігії Греції, Міністерство закордонних справ, Генеральний секретаріат у справах греків зарубіжжя МЗС Греції, Посольство Грецької Республіки в Україні, Центр вивчення та розвитку грецької культури країн Причорномор'я, Центр освітніх досліджень Міністерства національної освіти, освіти протягом життя і релігії Греції, Фонд «О.С. Онасіса», Фонд ім. Бодосакіса, обласні адміністрації та мерії багатьох грецьких міст (Афіни, Зографу, Салоніки, Лівадія, Олімбос, Амфілохія, Навпактос, Месолонгі, Янніни, островів Калімнос, Родос, Керкіра та ін.). Отриманню вагомих наукових результатів вчених МДУ сприяє плідна міжуніверситетська співпраця з Афінінським національним університетом ім. Каподистрії, Іонічним університетом, Яннінським університетом, Салонікським університетом ім. Аристотеля, Фракійським університетом ім. Демокрита та багатьма іншими університетами цієї країни. Щороку близько 100 студентів і викладачів МДУ проходять стажування в Греції.

В університеті ефективно працює Інститут українсько-грецької дружби і елліністичних досліджень, в урочистій церемонії відкриття якого у травні 2008 року взяв участь Президент Грецької Республіки Каролос Папуліас. Його візит до Маріуполя став однією з визначних подій не тільки для університету, а й для всього Приазов'я, Донецької області й України загалом. Під час візиту Президенту Грецької Республіки було присвоєно звання Почесного громадянина міста Маріуполя і Почесного професора МДУ. Президент Грецької Республіки виступив перед викладачами і студентами з публічною лекцією, дав високу оцінку діяльності МДУ, підкреслив, що «університет відіграє дуже важливу роль у зміцненні міжкультурних і міждержавних відносин на всіх рівнях співробітництва, підтримує вивчення й розповсюдження грецької мови і культури серед багатонаціонального народу України, створюючи міцний міст дружби і взаємної поваги між народами» [6].

Сьогодні МДУ є єдиним університетом у Європі (крім Греції та Кіпру), у якому грецьку мову, культуру й історію Греції та греків України вивчають понад 700 студентів як першу або другу спеціальність, і в якому успішно функціонує факультет грецької філології. Дослідження, які проводить МДУ, дозволяють забезпечити системне вивчення мови, історії, культури, традицій грецького народу на високому науковому рівні, популяризувати культуру греків України, пропагувати ідеї еллінізму в Україні.

На базі МДУ успішно функціонує Центр грецької мови, якому надано право проведення кваліфікаційних екзаменів з новогрецької мови і видачі відповідного міжнародного сертифіката. Міністерство національної освіти, освіти протягом життя і релігії Греції направляє до університету викладачів новогрецької мови для педагогічної діяльності.

МДУ на своїй базі вже четвертий рік поспіль організовує роботу Літньої академії європейського публічного права. Її робота стала результатом плідної співпраці МДУ з Європейською організацією публічного права. Слід зазначити, що студенти університету є активними учасниками Академії, під егідою якої проводиться низка заходів для студентів з усього світу, які отримують можливість підвищити свій професійний рівень, слухати лекції провідних вчених, як теоретиків, так і практиків, і за результатами одержати сертифікат міжнародного зразка. З 2010 року

Літня академія проводилася також спільно з Європейською арбітражною палатою (Брюссель), ініціатива створення якої належить ЄС, з метою розвитку та уніфікації міжнародного арбітражу у відносинах між Східною та Західною Європою. Варто зазначити, що слухачами Літньої академії стають студенти престижних ВНЗ України та Російської Федерації.

Багаторічна дружба та взаємовигідне співробітництво пов'язують МДУ та Республіку Кіпр. Республіка Кіпр посідає особливе місце в розвитку міжнародної діяльності МДУ, який плідно співпрацює з Адміністрацією Президента, Міністерством закордонних справ, Міністерством освіти і культури Республіки Кіпр, Фондом «Анастасіос Г. Левендіс», установами і закладами цієї країни.

Щороку аспіранти і магістри-міжнародники мають можливість стажуватися в Міністерстві закордонних справ Республіки Кіпр, а саме в Центрі регулювання криз. Практика міжнародних стажувань вже стала звичною для студентів МДУ. Окрім знайомства зі структурою та специфікою роботи Центру, програма стажування включає курси лекцій провідних спеціалістів Міністерства з кіпрської проблеми, особливостей взаємодії Республіки з Євросоюзом тощо.

Активну допомогу діяльності Маріупольського державного університету надає прес-служба уряду Республіки Кіпр, за сприяння якої щороку кращі студенти та викладачі МДУ мають можливість проходити практику на Кіпрі, працювати в бібліотеках та архівах прес-служби, проводити дослідницьку роботу.

Протягом багатьох років Маріупольський державний університет плідно співпрацює з всесвітньо відомим фондом «Анастасіос Г. Левендіс», що надає ВНЗ серйозну економічну допомогу та всебічну підтримку в науковій, освітній, і культурній діяльності. На базі Кіпрського університету завдяки підтримці Фонду «Анастасіос Г. Левендіс» молоді аспіранти та викладачі МДУ мають змогу працювати над дисертаційними дослідженнями протягом трьох-шести місяців. Більше 10 викладачів МДУ брали участь в таких наукових програмах. У 2006 році на факультеті грецької філології було відкрито унікальну бібліотеку елліністичних студій імені Костянтиноса Левендіса, фонд якої налічує понад 15 тисяч екземплярів. Спільно з фондом університет успішно реалізував унікальний проект з підготовки та видання «Антології кіпрської літератури» новогрець-

кою та російською мовами. Фондом встановлено щорічні стипендії для переможців Всеукраїнської олімпіади з новогрецької мови, історії і культури для студентів і школярів, а також Всеукраїнського конкурсу наукових робіт з новогрецької мови, які проводяться на базі МДУ. Таким чином, можна стверджувати, що міжнародна діяльність окремого українського університету створила унікальну ситуацію, коли іноземні партнери університету фінансово заохочують проведення конкретного напрямку Всеукраїнської олімпіади та Всеукраїнського конкурсу.

Партнерські відносини встановлені між МДУ та провідними університетами цієї країни — Кіпрським університетом, Університетом Нікосії, Університетом Фредеріка, Кіпрським технологічним університетом, співробітництво з якими передбачає проведення конференцій на базі університетів, обмін викладачами і студентами, спільну наукову та видавничу діяльність.

Результатом плідної роботи колективу МДУ зі зміцнення дружби та співробітництва між українським та кіпрським народами стало рішення Президента Республіки Кіпр Тассоса Пападопулоса та уряду цієї країни від 4 липня 2006 року про відкриття Почесного консульства Республіки Кіпр у м. Маріуполі, до консульського округу якого увійшли Донецька, Запорізька, Луганська та Дніпропетровська області. Робота Почесного Консульства Республіки Кіпр у Маріуполі дозволила значно розширити та поглибити співпрацю між народами двох дружніх країн у галузі економіки, торгівлі, сільського господарства, туризму, освіти, науки та культури, у налагодженні міжнаціонального діалогу. За ініціативи Почесного консульства Республіки Кіпр у Маріуполі та за підтримки Міністерства освіти і культури Республіки Кіпр з нагоди 50-річчя Кіпру було організовано виставку дитячої творчості «Кіпр очима дітей», у якій взяли участь вихованці маріупольської Школи Мистецтв, і сьогодні 114 робіт юних художників знаходяться в кіпрському музеї Левендіса. Крім того, Почесним консульством ініційовано й організовано різноманітні програми дитячого відпочинку на Кіпрі. Лише у 2011 році 60 дітей з Маріуполя та навколишніх сіл отримали унікальну нагоду відпочити на Кіпрі, причому всі витрати, пов'язані з перебуванням дітей, взяла на себе приймаюча сторона.

3–5 липня 2011 року вперше в історії українсько-кіпрських відносин відбувся офіційний візит Президента Республіки Кіпр

Дімітріса Хрістофіаса в Україну. Президент Республіки Кіпр під час візиту відвідав місто Маріуполь, що стало дружнім для його батьківщини, і, зокрема, Маріупольський державний університет. Президентові Республіки Кіпр було присвоєно звання Почесного громадянина міста Маріуполя і Почесного професора МДУ, а також вручено медаль Маріупольського державного університету «За заслуги». Під час свого візиту Дімітріс Хрістофіас відзначив, що «особлива увага у відносинах між Україною та Кіпром приділяється освітньому співробітництву, в якому яскравим прикладом є співробітництво з МДУ» [7].

Динамічно розвивається міжнародна співпраця МДУ з багатьма партнерами з Італійської Республіки, серед яких: Міністерство закордонних справ Італії, Посольство Італії в Україні, Спілка «Данте Аліг'єрі», Італійський інститут культури в Україні, адміністрація області Калабрія, острова Сицилія, мерії міст Санта-Северіна, Монтальбано та провідні італійські університети, серед яких Мессінський університет, Університет для іноземців міста Перуджа, Університет «Магна Греча» міста Катанзаро, Калабрійський університет, університет Коре міста Енна та ін. Згідно з програмами різноманітних міжнародних стажувань, які щороку організуються МДУ спільно з італійськими партнерами, студенти університету слухають лекції з історії та культури Італії, виступають на науково-практичних конференціях, удосконалюють знання з італійської мови, знайомляться з визначними культурними пам'ятками. З 2009 року розпочалась реалізація міжнародних програм «подвійних дипломів» з університетами Мессіни (Італія), Кордоби (Іспанія), МДІМВ (Росія) в рамках проекту ЕРАЗМУС.

У 2008 році в Маріупольському державному університеті відкрито Італійський культурний центр, основними напрямками діяльності якого є вивчення італійської мови і популяризація італійської культури. В урочистій церемонії відкриття взяли участь Надзвичайний і Повноважний Посол Італійської Республіки в Україні П'єтро Джованні Доннічі і директор Італійського інституту культури в Україні, професор Нікола Франко Баллоні. Університет було визнано базовим вищим навчальним закладом з вивчення італійської мови на Сході України, а з 2009 року в МДУ відкрито спеціальність «Мова та література (італійська)».

На базі МДУ з 2009 року ефективно працює екзаменаційний центр Спілки «Данте Аліг'єрі», який має право видавати міжнародні сертифікати, що підтверджують знання італійської мови та визнаються урядом Італії. З метою участі в урочистій церемонії відкриття центру у 2009 році МДУ відвідали Генеральний секретар Спілки «Данте Аліг'єрі», професор Алессандро Мазі і директор Італійського інституту культури в Україні професор Нікола Франко Баллоні.

Важливим партнером міжнародного співробітництва МДУ є Російська Федерація. Університет входить до Асоціації юридичних ВНЗ країн СНД (Москва), спільно з якою щороку організовуються різноманітні науково-комунікативні заходи. Асоціація юридичних ВНЗ щороку виділяє 20 стипендій кращим студентам університетів – членів асоціації для участі у роботі Літньої академії європейського публічного права, яка щороку відбувається на базі МДУ. Кращі студенти-правознавці МДУ стають переможцями наукових конкурсів, що проводяться під егідою Асоціації, отримують іменні стипендії.

Університетом укладено договори про наукове та освітнє співробітництво з Московським державним інститутом міжнародних відносин – університетом МЗС Російської Федерації, Російським університетом дружби народів, Російським державним торговельно-економічним університетом, Московським міським університетом управління Уряду Москви, Санкт-Петербурзьким державним університетом, Тюменським державним університетом, Нижньовартовським державним гуманітарним університетом, Владикавказьким університетом управління тощо.

Кафедра російської філології та перекладу МДУ є дійсним членом міжнародної асоціації викладачів російської мови та літератури, яка входить до структури ЮНЕСКО.

2008 рік увійшов в історію МДУ появою нового вектора міжнародної співпраці – Китайської Народної Республіки, коли делегація університету відвідала місто Цицикар, що є містом-побратимом Маріуполя. Під час зустрічей з керівництвом Народного уряду міста, ректоратом Цицикарського університету, адміністрацією Вищого педагогічного коледжу було досягнуто домовленостей і підписано відповідні угоди про співпрацю між Маріупольським і Цицикарським університетами, згідно з якими передбачається здійснювати взаємний обмін студента-

ми, аспірантами, викладачами для участі в наукових та освітніх програмах, проводити спільні науково-практичні конференції та інші заходи. Представники китайської сторони зазначили, що МДУ — це їх перший партнер з України. Під час візиту у відповідь делегації Цицикарського університету у травні 2009 року відбулося підписання угоди між Маріупольським і Цицикарським університетами про створення Китайського культурного центру на базі МДУ, діяльність якого спрямована на вивчення мови і культури Китаю, а також їх популяризацію в Приазов'ї. Згідно з укладеною угодою цицикарські партнери забезпечили Центр необхідною науковою, довідковою, навчально-методичною і художньою літературою. В перспективі відповідно до договору про співробітництво заплановано відкриття на базі Цицикарського університету українського культурного центру, для роботи в якому будуть залучатися викладачі МДУ.

Згідно з домовленостями, яких було досягнуто під час візиту представників Уряду Цицикара до Маріуполя і Маріупольського державного університету, обговорювалися актуальні питання щодо зміцнення співпраці між китайськими ВНЗ і МДУ, участі студентів, аспірантів і викладачів обох сторін у наукових, освітніх, культурних програмах в Україні та Китаї, а також навчання випускників цицикарських шкіл у МДУ. У 2011 році було підписано новий договір про співробітництво з Янченським педагогічним університетом, який значно розширює можливості співробітництва МДУ з китайськими університетами.

Розвиток нових напрямів міжнародного співробітництва МДУ дозволив значно розширити географію країн-партнерів університету. Поступово поглиблюється співпраця з партнерами з Великої Британії, серед яких особливо слід відзначити співробітництво з Науково-дослідницьким центром Святого Джеймса, спільно з яким на базі університету створено Міжнародний центр навколишнього природного середовища, проводяться наукові дослідження й конференції. Згідно з угодами про співробітництво, які укладено з Університетом міста Данді і коледжем англійської мови ім. М. Фрісбі, щороку студенти і викладачі МДУ проходять відповідні стажування на їх базі. У 2011 році співробітництво з британськими університетами суттєво розширилось — укладено новий договір про наукове і освітнє співробітництво з Лондонським королівським коледжем. Спільно з Королівським коледжем оборонних наук в МДУ було організо-

вано і проведено круглий стіл на тему «Міжнародна безпека: сучасний стан і шляхи забезпечення», в роботі якого взяли участь 15 слухачів коледжу з 12 країн світу

Поступово розвивається комплексне співробітництво із Республікою Польща, в тому числі з Посольством Республіки Польща в Україні, Варшавським університетом ім. кардинала Стефана Вижинського, Полонійною академією в Ченстохові, Сілезьким університетом м. Катовіце, Фондом Борусія тощо. Так, у рамках укладеної угоди про співробітництво із Полонійною академією на базі МДУ створено Польський культурний центр, у відкритті якого взяла участь Перший проректор Полонійної Академії, професор Марія Урбанієц. За підтримки Посольства Республіки Польща в Україні в МДУ працює викладач польської мови. Студенти МДУ отримують стипендії на проходження курсів навчання у польських університетах, збільшується кількість стажувань студентів університету у міжнародній програмі «Study tours to Poland».

Новим напрямком міжнародної діяльності МДУ стала співпраця із організаціями та установами Держави Ізраїль. В МДУ створено Ізраїльський культурний центр, на базі якого щороку організуються Дні ізраїльської культури, проводяться навчальні заняття з івриту, вивчення ізраїльської історії та культури не тільки для студентів, а й для пересічних мешканців Маріуполя. Започатковано нові культурні й освітні стажування викладачів і студентів МДУ в провідних університетах Ізраїлю. За ініціативи Генерального консула Ізраїлю в Дніпропетровську, директора Ізраїльського культурного центру Олени-Хая Кароль на базі МДУ з 2011 року започатковано проведення всеукраїнського конкурсу з мови та культури Ізраїлю.

Одним з перспективних напрямів співпраці МДУ є співробітництво з установами та організаціями Сполучених Штатів Америки. Щорічно студенти МДУ беруть активну участь в програмах «Work and Travel USA» і «Camp Counselors USA». Крім того, на базі МДУ неодноразово відбувалися презентації програми академічних обмінів ім. Фулбрайта для студентів і викладачів університету. Ця міжнародна програма освітніх обмінів фінансується американським урядом і орієнтована, насамперед, на студентів, випускників ВНЗ, аспірантів, вчених, викладачів, які отримують можливість протягом року займатися науково-дослідницькою роботою у США.

Стабільно розвивається співробітництво МДУ з Федеративною Республікою Німеччина, у тому числі з Посольством Німеччини в Україні та Генеральним консульством у Донецьку, німецькими фондами та організаціями. Студенти МДУ щороку беруть участь у програмах мовних стажувань Au-pair Vermittlung, в межах яких вони мають можливість вивчати мову у Німеччині. МДУ веде успішну співпрацю із Німецькою службою академічних обмінів (DAAD) – найбільшою в Німеччині організацією, яка відповідає за міжнародну співпрацю та реалізацію програм двостороннього обміну у сфері вищої освіти, пропонує ряд програм для студентів, аспірантів, молодих учених з можливістю навчання та проведення досліджень у Німеччині. Лектори DAAD неодноразово відвідували МДУ, читали лекції для студентів та викладачів, проводили тестування. На базі МДУ спільно з німецькими партнерами (Фонд Конрада Аденауера, Фонд Фрідріха Наумана) проводяться семінари і тренінги для спеціалістів у сфері медіа, журналістів, редакторів, викладачів та студентів-журналістів з різних областей України.

Поступово розширюється співпраця з партнерами МДУ з Молдови та Білорусії. Так, відповідно до угод про наукове та освітнє співробітництво, які укладено з Бельцьким державним університетом ім. Алеку Руссо (Республіка Молдова) та Білорусько-Російським університетом (Республіка Білорусь), викладачі університетів обмінюються результатами наукових досліджень, беруть участь у науково-практичних конференціях і семінарах тощо.

Серед ініціатив останнього часу слід особливо відзначити новий напрямок наукових і освітніх досліджень та практик, пов'язаних з гендерною проблематикою. 2010 року Маріупольський державний університет став переможцем спільного проекту Європейського Союзу та Програми розвитку ООН (ПРООН) в Україні «Програма рівних можливостей і прав жінок в Україні» разом з Київським національним економічним університетом ім. Вадима Гетьмана та Прикарпатським національним університетом ім. Василя Стефаника. Згідно з меморандумом про співробітництво, підписаним керівництвом ПРООН та МДУ, на базі Маріупольського університету відкрився Центр гендерних досліджень та освіти, за рік роботи якого було підготовлено та проведено понад 50 тренінгів з гендерної освіти, здійснюється консультаційна допомога жителям регіону.

Влітку 2011 року розпочався спільний проект ЄС — ПРООН та МДУ «Перша літня сесія Відкритого інституту рівних можливостей «Рівні можливості: вища школа та становлення громадянського суспільства в Україні». За підсумками конкурсного відбору учасниками проекту стали 20 кандидатів та докторів наук, що представляли провідні університети Південного Сходу України: Донецький національний університет, Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського, Запорізький національний технічний університет, Київський славистичний університет, Чорноморський філіал Московського державного університету ім. М. В. Ломоносова, Кримський інститут бізнесу, Маріупольський державний університет. Під час роботи сесії її учасники досліджували проблеми становлення та розвитку гендерної науки на Південному Сході України, впровадження гендерно-чутливого підходу в освітній процес ВНЗ України.

В освітньо-професійних програмах підготовки бакалаврів, спеціалістів і магістрів у Маріупольському державному університеті реалізується принцип мовного плюралізму. Сьогодні 23 мови є офіційними мовами Європейського Союзу, 6 з них викладають і вивчають в МДУ: англійську, німецьку, французьку, новогрецьку, польську, італійську. Крім того, з 2010 року студенти отримали можливість вивчати ще одну іноземну мову — іврит. Саме на цей аспект діяльності звернув особливу увагу Голова представництва ЄС в Україні пан Жозе Мануель Пінту Тейшера, який очолював делегацію з понад 30 дипломатів з 16 європейських країн, які відвідали Маріупольський державний університет під час святкування Днів Європи в Маріуполі (травень 2010 р.). Він зазначив: «Я приємно здивований, що в стінах університету об'єднано і розвивається безліч європейських культур. Перекоаний, що цей ВНЗ займає гідне місце в процесі євроінтеграції України» [1].

Слід зазначити, що МДУ активно підтримує і успішно впроваджує різноманітні ініціативи, які реалізуються європейськими інституціями. В МДУ працює Регіональний пункт європейської інформації, що діє на постійній основі для потреб маріупольців та жителів Приазов'я. Його діяльність забезпечує проведення регулярних семінарів-тренінгів та наукового консультування населення щодо євроінтеграції України.

З 2009 року Маріупольський державний університет разом зі своїми партнерами — університетами Франції, Португалії,

Румунії, Молдови, Білорусі, а також України бере участь у реалізації проекту ТЕМПУС «Модернізація та розвиток професійно орієнтованих курсів (MODEP ETF – JP – 00408-2008)», який фінансується Європейською Комісією. Діяльність університету та досягнуті в цьому міжнародному проекті результати за версією журналу «Фокус» визнано одними з найкращих серед міжнародних програм, до яких залучено університети України [3].

Результати міжнародного співробітництва Маріупольського державного університету доводять ефективність власної моделі міжнародної співпраці, а багатовекторність міжнародної діяльності МДУ підтверджується накопиченим досвідом співпраці з різними країнами світу, який постійно розвивається й збагачується.

Активний розвиток міжнародних зв'язків МДУ сприяє успішній реалізації всіх інших напрямів діяльності університету: навчально-виховному процесу, науковим дослідженням, зміцненню матеріально-технічної бази тощо. Висока динаміка й результативність їх розвитку ще раз доводять, що реалізація інтеграційної взаємодії залежить від рішень не тільки урядових структур.

Конструюючи власну модель міжнародної діяльності, визначаючи шляхи її подальшої реалізації, МДУ орієнтується не тільки на економічні, соціально-політичні реалії розвитку українського суспільства, але й враховує загальноцивілізаційні тенденції розвитку європейської освіти, зокрема вищої університетської. Різноманітні форми реалізації міжнародних програм, до яких сьогодні залучено МДУ, забезпечують обмін сучасними педагогічними технологіями, використання в навчальному процесі кращого зарубіжного досвіду викладання, поширення досягнень вищої школи України, і, що найголовніше, вони спрямовані на якісну підготовку випускників, підвищення їх конкурентоспроможності на національному і світовому ринках праці.

У світі, який постійно змінюється, зростає потреба в адаптації національних систем вищої освіти до нових змін. Не випадково саме постійна адаптація вищої школи визначається як важлива умова підтримки конкурентоспроможності Європейського простору вищої освіти, про що зазначено в Комюніке Конференції Міністрів європейських країн, відповідальних за сферу вищої освіти (м. Лондон, 16–19 травня 2007

року) «На шляху до Європейського простору вищої освіти: відповіді на виклики глобалізації» [5].

Серед пріоритетів розвитку вищої освіти в Європі на найближчі десять років, які обговорювались на Конференції європейських міністрів, відповідальних за сферу вищої освіти, у м. Лювєнь 28–29 квітня 2009 року, поряд з розвитком безперервної освіти, забезпеченням рівного доступу до освіти та її завершення, використанням в повній мірі результатів навчання на ринку праці, що постійно змінюється, розвитком міждисциплінарних програм, розширенням структури фінансування, окремо виділяються міжнародна відкритість, мобільність і прозорість у розвитку вищої освіти [9].

Багатьма українськими ВНЗ накопичено великий досвід міжнародного співробітництва, що, безумовно, сприяє інтернаціоналізації вищої освіти, розширює можливості випускників українських ВНЗ на міжнародному ринку праці, а найголовніше — забезпечує формування у них уміння жити в полікультурному середовищі і працювати в умовах жорсткої конкуренції.

Процес модернізації національних систем вищої освіти в умовах глобалізації потребує не просто оновлення нормативної бази освіти та підготовки відповідних рекомендацій, він має бути спрямованим на виховання нового покоління людей, які визнають загальнолюдські цінності та живуть згідно з гуманістичними законами, які прагнуть до створення миру, захисту прав людини й цінностей демократії. Проте об'єктивний процес інтернаціоналізації вищої освіти є складним і суперечливим, оскільки достатньою мірою не досягнуто балансу між його культурними, освітніми та економічними цілями, не розв'язано проблеми налагодження міжкультурного діалогу. Розвиток якісної та адекватної університетської освіти і науки в умовах глобалізації потребує узгодженого вирішення конкретних наукових завдань.

Враховуючи важливість та актуальність дослідження проблем розвитку інтернаціоналізації освіти, на базі Маріупольського державного університету було організовано і проведено Міжнародну науково-практичну конференцію «Наука та освіта в сучасному університеті в контексті міжнародного співробітництва», яка проходила 23–25 травня 2011 року [4]. Ця конференція присвячена 20-й річниці Незалежності Української держави, ровесником якої є МДУ. Розвиток універ-

ситету став своєрідним віддзеркаленням стрімкого й динамічного зростання молоді країни.

Співorganizаторами конференції виступили Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Національна академія педагогічних наук України, Донецька обласна державна адміністрація, Донецька обласна рада, АТ «Систем Кепітал Менеджмент», Маріупольська міська рада, Маріупольський державний університет, Міністерство закордонних справ Грецької Республіки, Міністерство освіти і культури Республіки Кіпр, Європейська організація публічного права, Фонд «Анастасіос Г. Левендіс», Яннінський університет, Мессінський університет.

Актуальність та важливість теми конференції було підтверджено тим інтересом, який вона викликала не тільки серед науковців, а й політиків, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, фондів та організацій України і країн зарубіжжя. Високий рівень конференції підтверджують привітання на адресу учасників та гостей конференції, що надійшли від глав трьох держав: Президента України Віктора Януковича, Президента Грецької Республіки Каролоса Папуліаса та Президента Республіки Кіпр Дімітріса Хрістофіаса.

В роботі конференції взяли участь понад 300 учасників — керівники та представники Адміністрації Президента України, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Національної академії педагогічних наук України, інститутів Національної академії наук України (Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Інституту економіки промисловості НАН України, Інституту економіко-правових досліджень НАН України, Інституту історії України НАН України, Інституту політичних та етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України), Українського інституту національної пам'яті, Інституту законодавства Верховної Ради України, Донецької обласної державної адміністрації, Донецької обласної ради, Донецької торгово-промислової палати, Маріупольської міської ради, ректори та провідні вчені понад 40 національних університетів та інших вищих навчальних закладів України.

Високий рівень конференції підтверджується значним представництвом учасників не тільки з України, а й зарубіжних учасників з 14 країн світу (Білорусі, Великої Британії, Греції, Італії, Ізраїлю, Кіпру, Китаю, Молдови, Німеччини,

Польщі, Росії, Португалії, Франції, Чехії), серед яких директори Департаменту вищої та середньої освіти Міністерства освіти і культури Республіки Кіпр, Європейської організації публічного права, Фонду «Анастасіос Г. Левендіс», Науково-дослідного центру Св. Джеймса, Асоціації юридичних ВНЗ, голова Національного Олімпійського комітету Республіки Кіпр, керівники дипломатичних представництв і культурних центрів іноземних держав, ректори, професори і наукові співробітники 26 іноземних університетів.

Велику зацікавленість учасники конференції проявили до наукового доповіді Дмитра Володимировича Табачника — міністра освіти і науки, молоді та спорту України, академіка Національної академії правових наук, доктора історичних наук, професора за темою «Інноваційний розвиток України — шлях, якому нема альтернативи»; Василя Григоровича Кременя — президента Національної академії педагогічних наук України, академіка НАН і НАПН України, доктора філософських наук, професора за темою «Знання в культурі глобалізму».

На пленарному засіданні науково-практичної конференції з докладами виступили відомі вчені: віце-президент, академік НАПН України, професор Володимир Луговий, академік НАПН України, професор Микола Євтух, член-кореспондент НАПН України, професор Михайло Степко, ректор Російського державного торговельно-економічного університету, президент Асоціації юридичних ВНЗ професор Сергій Бабурін (Російська Федерація); ректор Університету Коре м. Енна професор Сальво Андо (Італійська Республіка); ректор Янченського педагогічного університету професор Сюе Цзябао (КНР); проректор з наукової роботи Московського державного інституту міжнародних відносин (Університет) Міністерства закордонних справ Російської Федерації доктор історичних наук, професор Олексій Подберьозкін (Російська Федерація); директор Департаменту вищої та середньої освіти Міністерства освіти і культури Республіки Кіпр професор Деспіна Мартіду Форсьє; проректор з гуманітарних і точних наук Лондонського Королівського коледжу професор Кейт Хоггард (Велика Британія); директор з міжнародних зв'язків та відносин з інвесторами АТ «Сістем Кепітал Менеджмент» Джок Мендоза-Вілсон та ін.

Присутніх також привітали постійні партнери університету: Надзвичайний та Повноважний Посол Республіки Кіпр в

Україні Евагорас Вріонідіс, Генеральний консул Федеративної Республіки Німеччина в Донецьку Клаус Ціллікенс, Генеральний консул Чеської Республіки в Донецьку Антонін Мургаш, другий секретар Посольства Держави Ізраїль в Україні Олена-Хая Кароль та інші почесні гості.

Після пленарного засідання робота продовжилася в межах восьми наукових секцій: роль освіти та науки у розвитку міжнародного співробітництва; забезпечення якості вищої освіти в країнах світу; інноваційні процеси та застосування інформаційно-комунікативних технологій в освіті і науці; актуальні проблеми безперервної професійної освіти в Україні та зарубіжних країнах; культура народів світу у формуванні міжкультурного діалогу; вплив грецької мови і культури на формування полікультурної особистості; інтернаціоналізація як фактор конкурентоспроможності вищої освіти; співпраця університетів із закордонними установами і міжнародними організаціями (ООН, ЮНЕСКО, Європейський Союз, Рада Європи та ін.)

У рамках конференції було підписано низку угод про співпрацю МДУ з провідними зарубіжними ВНЗ, відомими у всьому світі: Лондонським Королівським коледжем (Великобританія), Московським державним інститутом міжнародних відносин (Університетом) МЗС Російської Федерації, Російським державним торгово-економічним університетом, Московським міським університетом управління Уряду Москви, Університетом Коре міста Енна (Італія), Янченським педагогічним університетом (Китай), Яннінським університетом (Греція). Це яскравий приклад постійного розвитку міжнародної діяльності університету, пошуку нових партнерів наукової та освітньої співпраці, яка сприятиме підвищенню якості освіти, конкурентоспроможної в сучасному світі.

Ознайомившись зі змістом моделі міжнародної діяльності Маріупольського державного університету, учасники конференції визначили її високу результативність та ефективність за такими напрямками: участь у роботі міжнародних університетських структур; співробітництво з міністерствами освіти та закордонних справ, обласними адміністраціями, меріями, посольствами та консульствами, фондами, університетами та науково-дослідними установами Великої Британії, Греції, Ізраїлю, Іспанії, Італії, Кіпру, КНР, Польщі, Росії, Франції, ФРН та інших країн; проведення спільних наукових досліджень; спільна

видавнича діяльність; організація міжнародних наукових форумів; стажування викладачів і студентів за освітніми та науковими програмами, участь у міжнародних культурних програмах тощо. В прийнятих рекомендаціях наукового форму учасники конференції визначили модель міжнародної діяльності Маріупольського державного університету як інноваційну за формою і поліфункціональну за змістом, що робить актуальним її розповсюдження та впровадження в діяльність інших вищих навчальних закладів України.

-
1. Архів Маріупольського державного університету.
  2. Балабанов К. В. Международная деятельность МГГУ: формула успеха / К. В. Балабанов. — Донецк: ООО «ИПП «Промінь», 2009. — 448 с.
  3. Лучшие международные программы // Фокус. — 2011. — 22 апреля. — №16 (229).
  4. Наука та освіта в сучасному університеті в контексті міжнародного співробітництва: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (23–25 травня 2011 р.). — Маріуполь, 2011. — 565 с.
  5. На шляху до Європейського простору вищої освіти: відповіді на виклики глобалізації. Комюніке Конференції Міністрів європейських країн, відповідальних за сферу вищої освіти, м. Лондон, 16–19 травня 2007 року // <http://www.mon.gov.ua/education/higher>.
  6. Президент Греции высоко оценил дружеские отношения между украинскими и греческими народами // Голос України. — 2008. — 14 мая (№ 90).
  7. Президент Республики Кипр впервые посетил Мариуполь // Мариупольское время. — 2011. — 7 июля (№ 27).
  8. Табачник Д.В. Інноваційний розвиток України — шлях, якому нема альтернативи // Наука та освіта в сучасному університеті в контексті міжнародного співробітництва: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (23–25 травня 2011 р.). — Маріуполь, 2011. — С. 17–20.
  9. Science, technology and innovation in Europe. — Luxembourg: Publications Office of the European Union. — 2010. — 228 p.

Після прес-конференції Президента Республіки Кіпр Дімітріса Хрістофіаса в МДУ.
Маріуполь, 2011 р.

Під час урочистої церемонії вручення диплома Почесного професора Маріупольського державного університету Президенту Республіки Кіпр Дімітрісу Хрістофіасу. Маріуполь, 2011 р.

Посол — Голова Представництва Європейського Союзу в Україні Жозе Мануель Пінту Тейшера під час прес-конференції, присвяченій Дням Європи в МДУ. Маріуполь, 2010 р.

Церемонія вручення звання Почесного професора Маріупольського державного університету Президенту Греції Каролосу Папулясу. Маріуполь, 2008 р.